

De grote gezinnen betalen het gelag

De Vlaamse regering bespaart op de periode die het meest cruciaal is voor het verdere leven (de geboorte) en op de periode die het duurst is voor gezinnen (de jongvolwassenheid), schrijft Wim Van Lancker.

Wim Van Lancker
Professor sociaal
werk en sociaal
beleid (KU Leuven).

De Vlaamse regering heeft in al haar wijsheid beslist dat er bespaard wordt op het groeipakket. Het startbedrag (het vroegere kraamgeld) dat gezinnen krijgen bij de geboorte van een kind, wordt beperkt tot het eerste kind. Schoolverlaters krijgen geen kindergelag meer. En het recht op kindergelag wordt beperkt tot een studierend kind 23 jaar is. Tot nu toe was dat 25 jaar.

Het groeipakket is een systeem van directe financiële ondersteuning voor gezinnen met kinderen, bedoeld om een deel van de extra kosten te dekken die bij opvoeden horen. Het onderzoek daarvoor is helder: directe financiële ondersteuning vergroot de kansen van kinderen. Bij het gros van de gezinnen wordt het kindergelag gebruikt om de gezinsuitgaven aan te vullen. Met het geld worden rekeningen betaald, kleren gekocht en boerhamden gevuld. Dat komt de kinderen in het gezin uiteraard ten goede. Het verlaagt de financiële onzekerheid, vormt een stabiele aanvulling op het inkomen, en laat daardoor ook toe om vooruit te plannen.

Het groeipakket is zo eigenlijk de

enige beleidsmaatregel die de Vlaamse regering in handen heeft om de kinderarmoede drastisch te doen dalen, hier en nu. En, niet onbelangrijk in tijden van overheidstekort: het groeipakket zwenget de consumptie aan en leidt zo ook tot economische groei.

Verdolen besparing

Een doeltreffend instrument om gezinnen te ondersteunen, dat we zelf in handen hebben? Dat kan niet waar zijn, moeten de onderhandelaars hebben gedacht. En dus ging het mes erin. Het lijken op het eerste gezicht subtiele ingrepen die Vlaamse gezinnen niet middscheeps treffen. Maar als je gaat snoeien in de kindergelag, op welke manier dan ook, dan zijn er altijd gezinnen die verliezen. En het zijn vooral de grote gezinnen die het gelag betalen.

Het is evident dat de afschaffing van het startbedrag voor het tweede kind en de volgende kinderen de grote gezinnen het meest treft. Terwijl de wetenschappelijke consensus glashelder is dat de geboorte een cruciale periode is voor de kansen die volgen in het leven, wordt niet daarop be-

spaard. Het startbedrag dekt ongeveer een kwart van de minimale kosten voor baby's van het eerste jaar. Als dat wegvalt, dreigen financiële zorgen en een kwetsbare start voor die kinderen, wat dan weer langetermijneffecten heeft die met grote maatschappelijke kosten gepaard gaan. Dat blijkt ook uit de armoede cijfers, die een stuk hoger zijn voor grote gezinnen dan voor kleine gezinnen.

Ook de aftopping van het kindergelag op 23 jaar heeft onverwachte neveneffecten voor grote gezinnen. Er is uiteraard het directe verlies van het kindergelag voor het studerende kind dat die leeftijd bereikt, maar de besparing werkt ook door op subtielere wijze. Het behaft van het sociale toelagen voor gezinnen met een laag inkomen hangt immers af van het aantal kinderen in het gezin dat kindergelag ontvangt. Een gezin met drie kinderen van wie het oudste kind daar plots geen recht meer op heeft, verliest niet alleen de kindergelag voor dat ene kind, maar valt terug op twee kinderen en dus lagere sociale toelagen. Of verliest ze helemaal. Dat zal gezinnen die gezinnen treffen. Is dat stormingsgebeurde, of is het een slinkse bijkomende besparing?

Nachtelijke uitputtingsslag

De aftopping op 23 jaar heeft ook gevolgen voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs. Volgens recent onderzoek van de Thomas More Hogeschool lopen de kosten van kinderen het hoogst op tijdens de jongvolwassenheid, terwijl de financiële ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid net dan het minst toereikend is. Voor kinderen die opgroeien in gezinnen met een laag inkomen, is financiële steun vaak noodzakelijk om zelfs maar te kunnen studeren. En die steun valt nu sneller weg.

Dat moet je zien in het licht van de besparingen die minister van Onderwijs Zuhair Demir (N-VA) heeft doorgevoerd op de studietoelagen (de vroegere studiebeurzen). De voorwaarden om voor zo'n toelage in aanmerking te komen, werden strenger, waardoor minder studenten er dus een beroep op kunnen doen. Voor een student uit de brede middenklasse zal dat geen drempel zijn om te studeren, voor kwetsbare studenten wel.

De Vlaamse regering bespaart dus

op de periode die het cruciaalst is voor het verdere leven (de geboorte) en op de periode die het duurst is voor gezinnen (de jongvolwassenheid). Het zijn vooral de grote gezinnen die daar de dupe van zijn.

Ik kan mij voorstellen dat de regeringspartijen die gevuchten hebben voor het groeipakket, zullen argumenteren dat de kern van het groeipakket is gevrijwaard en dat de besparingen al bij al beperkt zijn. Dat klopt, en een cynicus zou eraan kunnen toevoegen: wie geraakt wordt, behoort niet tot de mondigde groepen in de samenleving. In het stemkoliek zal het geen verschil maken.

Sinds de zesdaatste stervorming is het groeipakket de sociale zekerheid gabeld. Daar ligt het kalfebonnet. Het budget van de sociale zekerheid is 'geoomerikt', dat geld kan niet gebruikt worden om bruggen te bouwen of putten te vullen. Met het kindergelag is dat nu wel mogelijk. En dan zie je dat er bij elke begrotingsronde gabelkegeld wordt om het groeipakket enigszins intact te houden, en dat er dan toch telkens wat van wordt afgerond.

Een doeltreffend instrument om gezinnen te ondersteunen, dat we zelf in handen hebben? Dat kan niet waar zijn, moeten de onderhandelaars hebben gedacht. En dus ging het mes erin

Het groeipakket moet worden hermd, zodat het beter werkt voor wie het nodig heeft, werkgelegenheid aanzwengelt en de kansen van meer verhoogt. Maar als de Vlaamse overheid het groeipakket als een makkelijke manier blijft zien om het begrotingstekort aan te zuiveren, dan schiet er op den duur niets meer van over. Dat verdient een groot, maatschappelijk debat, veel meer dan een nachtelijke uitputtingsslag met het politieke mes op de keel.

Het zullen je kinderen
marken. © National
archief Nederland

brief van de dag

Een plusouder is geen vreemde

Elke ochtend smeert ik boterhammen, zoek ik naar een verloren zwemzak en controleer ik of de agenda's getekend zijn. Al school sta ik aan de schoolpoort. 's Avonds zit ik naast de oudste dochter aan tafel om te helpen met haar huiswerk. Ik betaal mee aan de schoolrekening. Al twee jaar ben ik plusmama van de drie kinderen van mijn partner. Zijn wonen één week op de twee bij ons, in mijn huis.

Toch besta ik voor de school niet. Mijn

partner vroeg de school om ook mij op te nemen in de communicatie: niet over belangrijke beslissingen, gewoon mails over een uitstap, een vergeten formulier of een oudercontact. Het antwoord van de directie was dat dat niet kan zonder toestemming van de moeder.

Ik neem de school niets kwalijk. Ze volgt de regels. Juridisch ben ik een vreemde voor de kinderen met wie ik de helft van mijn leven deel. Ik heb geen recht op informatie.

Maar als het geld kost, dan besta ik in eens wel. Toen het tarief voor de kinderopvang werd berekend, telde mijn inkomen gewoon mee. Mijn partner en ik wonen wettelijk samen, voor de overheid worden wij een gezin. Ik draag mee de kosten van

mijn pluskinderen, maar krijg niet de informatie die nodig is om voor hen te zorgen.

Volgens de Gezinsenquête van de Vlaamse overheid is ongeveer één op de acht gezinnen met kinderen in Vlaanderen een nieuw samengesteld gezin. De Gezinsbond wijst er al jaren op, het Grondwettelijke Hof stelde het gebrek aan een statuut voor plusouders al voorzichtig aan de kaak. Er werden al verschillende wetsvoorstellen ingediend, geen enkel werd aangenomen.

Ik begrijp dat de gevoelig ligt. Kinderen hebben recht op hun beide ouders en die ouders moeten de grote beslissingen bijv. nemen. Maar tussen 'ouders' en 'vreemde' ligt een grijze zone. Een statuut dat plusouders erkent voor de dagelijkse zorg,

met duidelijke voorwaarden en met het belang van het kind voorop, neemt niemand iets af.

In het Vlaamse regeringskader staat dat de regering een wettelijk kader voor zorgouderschap 'overweegt'. Anderhalf jaar later is dat nog niets van te zien. Daarom vraag ik minister van Justitie Annelies Verbeke (CDV) en de leden van de Kamercommissie Justitie om van het zorgouderschap een prioriteit te maken. Werk een helder statuut uit dat plusouders minstens toegang geeft tot praktische informatie en dagelijkse beslissingen.

En wees consequent: wie als gezin telt voor de rekening, telt ook als gezin voor de zorg.

Valérie Van Hoorebeke, plusmama, Lier